

Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

Ontwikkelingen in en rond het macrobudget bijstand en LKS

***Conferentie Berenschot
5 december 2023***

Wouter Verbeek (Berenschot)

Sara Delgado

Xander Prijs

Programma

- De financieringssystematiek: macrobudget en verdeelmodel
- LKS naar realisatie (Berenschot)
- Aanpassingen verdeelmodel bijstand 2024
- Verdeling 2024

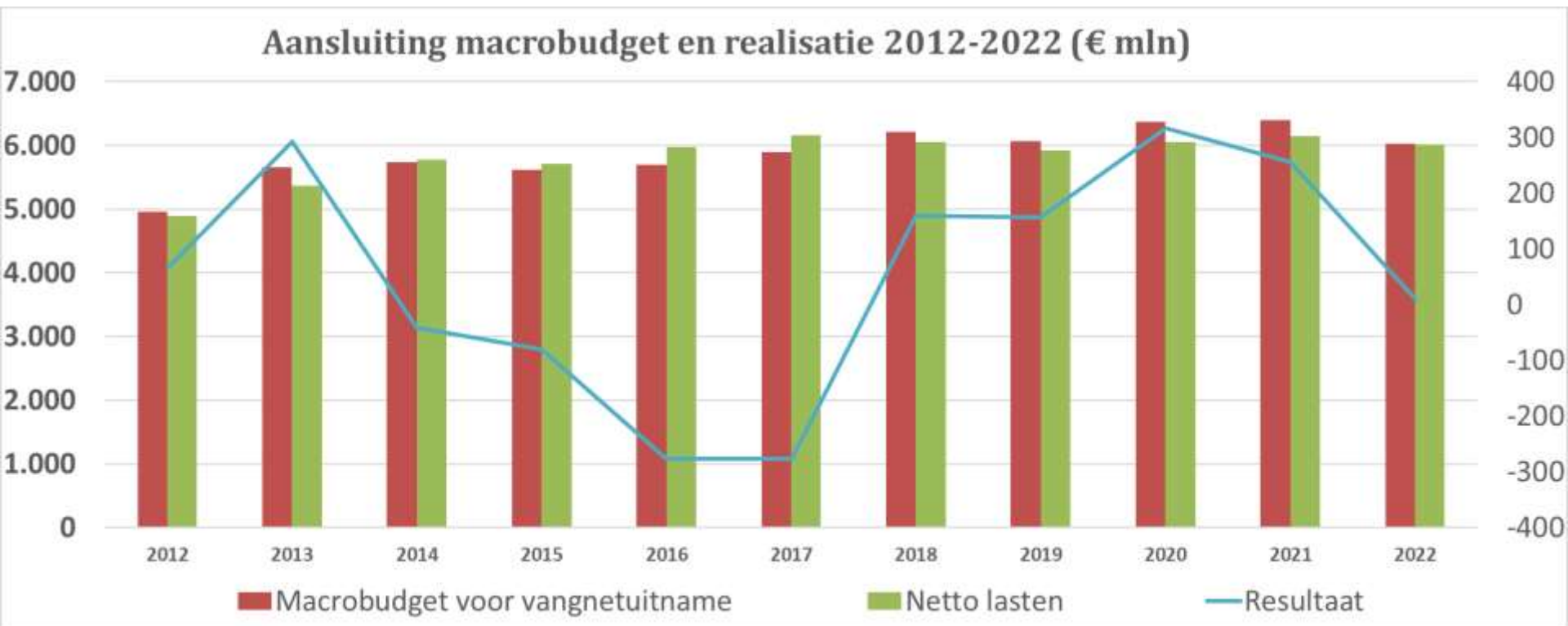
Financieringsstelsel P-wet

- Uitgangspunten van de financieringssystematiek bijstand:
  - Toereikend macrobudget
  - Prikkel via objectief verdeelmodel
  - Bij beroep op vangnet, aansporing tot verbetering

- Macrobudget bijstand en LKS
  - Raming macrobudget bijstand
    - Realisaties t-1 (SiSa)
    - Conjunctuur via rekenregel (CPB)
    - Effecten rijksbeleid (SZW)
    - Loon- en prijsontwikkelingen
  - Raming budget LKS
    - Realisaties t-1 (SiSa)
    - Beleidsmatige oploop (SZW)
    - Loon- en prijsontwikkelingen

Macrobudget bijstand en LKS

Budget in € mln	Definitief 2023	Voorlopig 2024
I. Budget bijstandsuitkeringen	6.242,7	6.451,4
Algemene bijstand	5.921,4	6.159,4
IOAW	240,7	209,9
IOAZ	29,7	31,1
Bbz	50,9	50,9
II. LKS-budget	415,3	507,1
Totaal budget vóór vangnetuitname	6.558,1	6.958,5
Vangnetuitname	1,2	8,6
Totaal budget na vangnetuitname	6.656,8	6.949,9

Macrobudget bijstand & LKS vs. realisaties

- Vooral in 2016 en 2017 grote macrotekortingen
- Vanaf 2018 overschotten, ook na vangnetuitname
- 2022: budget en uitgaven nagenoeg gelijk

Verdeelmodel bijstand

Model schat **kans op bijstand** (*volume*) en **uitkeringshoogte** (*prijs*) voor elk huishouden in Nederland

Hoofdcategorieën objectieve kenmerken:

- **Huishoudsamenstelling**
- **Leeftijd**
- **Herkomst**
- **Koop / huurwoning / standplaats**
- **HCI (opleiding/werkervaring)**
- **Zorggebruik**
- **Stapelingsproblematiek (centrumfunctie)**
- **Regionale kenmerken**
- **Buurtkenmerken**

Waarom LKS naar realisatie?

- Het ministerie van SZW stelde vast dat de prikkels in dit geval niet altijd goed waren.
- Het meest duidelijk was dat bij de inzet van loonkostensubsidie voor niet-uitkeringsgerechtigden omdat bij deze groep tegenover de inzet van loonkostensubsidie geen besparing op de bijstandsuitkering stond.
- Ook in andere gevallen zoals voor mensen met een lage loonwaarde loonde het vaak niet
- Verschillende gemeenten waren daarom terughoudend
- Verkenning naar vergoeding op basis van realisatie voor positieve financiële prikkel

Wat is LKS naar realisatie?

Vóór model 2022

- Verdeling BUIG-budget op basis van bijstands/LKS-kans x verwachte prijs uitkering/LKS (verdeelmodel)
- **Prikkel:** als LKS goedkoper is dan bespaarde bijstandsuitkering

Vanaf model 2022

- LKS-budget op basis van aandeel in realisatie LKS-uitgaven in t-1
- **Prikkel:** LKS inzetten loont veel vaker, want naast besparing uitkering wordt LKS (jaar later) vergoed

Hoe is LKS naar realisatie precies in het model verwerkt?

Vóór model 2022

- Verdeling BUIG-budget op basis van bijstands/LKS-kans x verwachte prijs uitkering/LKS (verdeelmodel)
- Alle huishoudens in verdeelmodel

Vanaf model 2022

- LKS op basis van aandeel in realisatie LKS-uitgaven in t-1
- Correcties op verdeelmodel:
  - mensen die in t-2 door LKS volledig uit de uitkering zijn, niet meegenomen bij bepalen objectief budget: kans x prijs uitkering valt weg voor huishouden
  - Bij deeltijd-LKS prijs in verdeelmodel (t-2) gecorrigeerd voor verwachte besparing door deeltijd-LKS op uitkering

Rekenvoorbeeld voor prikkel gemeente om iemand vanuit de uitkering aan de slag te helpen

Uitkering: € 17.000

Kosten LKS: € 10.000

Bijstandskans: 10%

Vóór model 2022

+ Besparing uitkering: + € 17.000
- Kosten verstrekte LKS: - € 10.000
= + € 7.000

Vanaf model 2022

+ Besparing uitkering: + € 17.000
- Kosten verstrekte LKS: - € 10.000
+ Vergoeding LKS naar realisatie (1 jaar later): + ~ € 10.000
- Correctie: bijstandskans x gemiddelde uitkering (2 jaar later): - 10% x € 17.000 = - € 1.700
= + € 15.300

Prikkelwerking verschilt iets per doelgroep

Gevolgen systematiek m.b.t. prikkelwerking:

- Correctie/korting op objectief verdeelmodel afhankelijk van verwachte prijs uitkering en verwachte bijstandskans.
  - Bijstandskans niet voor iedereen gelijk
  - kan leiden tot opvallende verschillen in prikkel
- Correctie/korting op prijscomponent verdeelmodel
  - deeltijd-LKS gebaseerd op verwachte gemiddelde besparing op uitkering (gebruik van een dummy (1/0) variabele)
  - voor contracten met relatief weinig uren, relatief grote correctie

Prikkelwerking voltijd-LKS

Kenmerken	Bijstands kans 2022	Gem. uitkering 2022 geïndexeerd naar 2024	Bespaarde uitkering (+)	Kosten LKS (-)	LKS naar realisatie (jaar later) (+)	Correctie op verdeelmodel (twee jaar later) (-)	Nettoprikkel
Huishoudtypen							
Paar, jongste kind 18-	2,30%	21.764	21.764	-10.000	10.000	-501	21.263
Paar, jongste kind 18+	1,40%	20.674	20.674	-10.000	10.000	-289	20.384
Paar zonder kinderen	1,50%	20.466	20.466	-10.000	10.000	-307	20.159
Eenouder-vader, jongste kind 12-18	5,80%	18.922	18.922	-10.000	10.000	-1.097	17.825
Eenouder-vader, jongste kind 5-12	6,90%	18.872	18.872	-10.000	10.000	-1.302	17.570
Eenouder-vader, jongste kind tot 5	7,20%	18.449	18.449	-10.000	10.000	-1.328	17.121
Alleenstaande	8,70%	18.356	18.356	-10.000	10.000	-1.597	16.759
Overig huishouden	4,60%	17.449	17.449	-10.000	10.000	-803	16.646
Eenouder-vader, jongste kind 18+	3,40%	15.906	15.906	-10.000	10.000	-541	15.365
Eenouder-moeder, jongste kind 12-18	14,70%	17.352	17.352	-10.000	10.000	-2.551	14.802
Eenouder-moeder, jongste kind 5-12	18,00%	17.392	17.392	-10.000	10.000	-3.130	14.261
Eenouder-moeder, jongste kind 18+	12,90%	15.450	15.450	-10.000	10.000	-1.993	13.457
Eenouder-moeder, jongste kind tot 5	24,10%	17.663	17.663	-10.000	10.000	-4.257	13.406
Thuiswonend meerderjarig kind	1,70%	8.864	8.864	-10.000	10.000	-151	8.713
Herkomst							
met herkomst voormalige Sovjet-Unie in hh	3,90%	19.010	19.010	-10.000	10.000	-741	18.268
met herkomst China in hh	3,30%	18.313	18.313	-10.000	10.000	-604	17.709
met herkomst India in hh	1,30%	17.790	17.790	-10.000	10.000	-231	17.559
met herkomst overig Azië in hh	4,70%	18.291	18.291	-10.000	10.000	-860	17.431
met herkomst voormalig Joegoslavië in hh	8,10%	18.667	18.667	-10.000	10.000	-1.512	17.155
met herkomst overig Europa in hh	2,50%	17.447	17.447	-10.000	10.000	-436	17.011
met herkomst overig Amerika en Oceanië in hh	4,00%	17.430	17.430	-10.000	10.000	-697	16.732
met herkomst Turkije in hh	9,30%	18.213	18.213	-10.000	10.000	-1.694	16.519
met herkomst Suriname in hh	8,60%	17.861	17.861	-10.000	10.000	-1.536	16.325
met herkomst overig Afrika in hh	13,60%	18.759	18.759	-10.000	10.000	-2.551	16.208
met herkomst Marokko in hh	13,40%	18.645	18.645	-10.000	10.000	-2.498	16.147
met herkomst Iran in hh	18,60%	19.462	19.462	-10.000	10.000	-3.620	15.842
met herkomst Cariben in hh	10,40%	17.566	17.566	-10.000	10.000	-1.827	15.739
met herkomst Ghana in hh	11,60%	17.543	17.543	-10.000	10.000	-2.035	15.508
met herkomst Afghanistan in hh	22,90%	19.029	19.029	-10.000	10.000	-4.358	14.671
met herkomst Irak in hh	26,70%	19.826	19.826	-10.000	10.000	-5.294	14.533
met herkomst Somalië of Eritrea in hh	31,70%	18.441	18.441	-10.000	10.000	-5.846	12.595
met herkomst Syrië in hh	45,10%	20.015	20.015	-10.000	10.000	-9.027	10.988

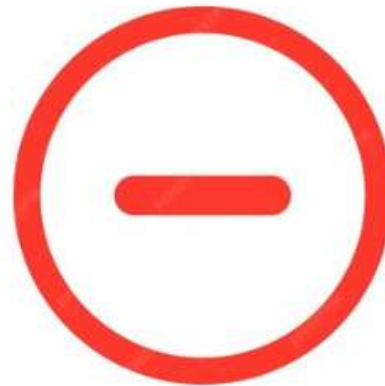
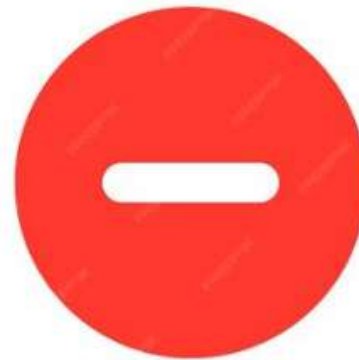
Aanpassingen verdeelmodel 2024 (1)

- Onderzoek SEO en Atlas Research (2022): objectieve factoren geïdentificeerd waarop tekort- en overschotgemeenten van elkaar verschillen => verdeelmodel 2024 verfijnd
- **Huishoudkenmerken**
  - Gezondheidsindicatoren uitgebreid
    - Zorgkosten boven € 50.000 => boven € 5.000
    - Toevoeging indicatoren gebruik medicijnen epilepsie en pijn
    - Toevoeging kenmerk uitgevallen studenten psychoproblematiek
  - Zelfstandigen opgenomen in arbeidsverleden (kenmerk HCI)
  - Gewijzigde definitie migratieachtergrond CBS

Aanpassingen verdeelmodel 2024 (2)

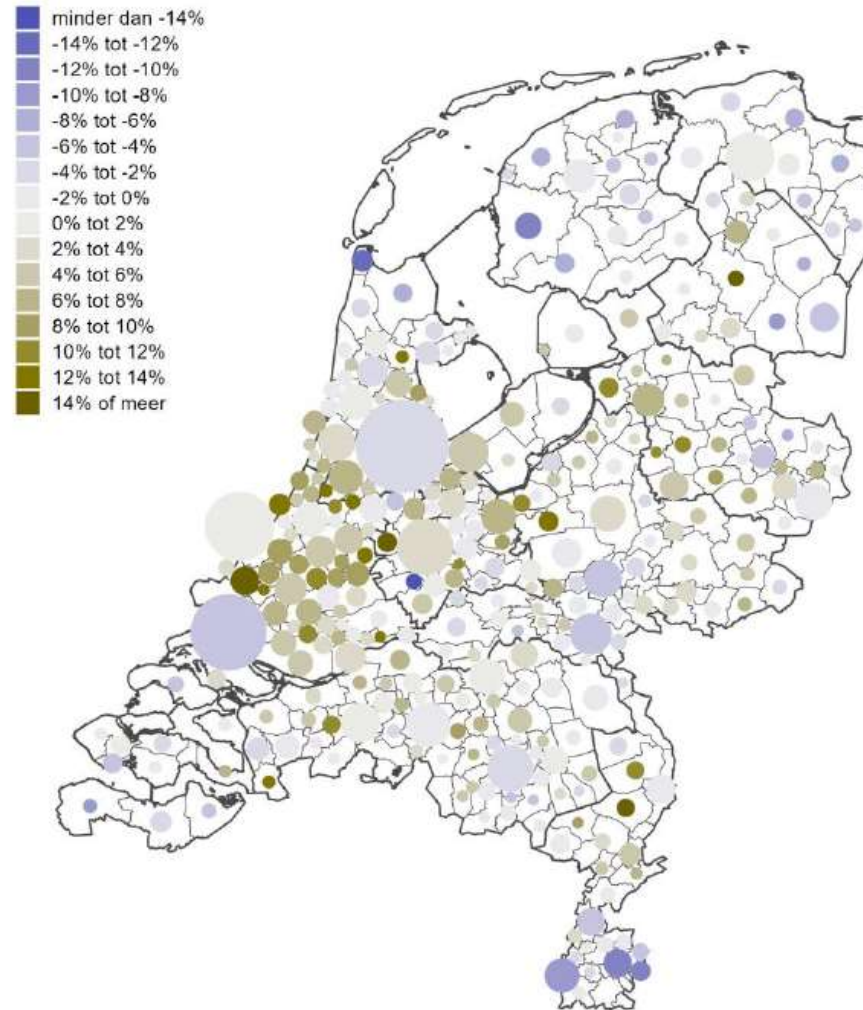
- Onderzoek Atlas Research: Verbetering regiokenmerken bijstandsverdeelmodel (2022)
- **Regionale arbeidsmarktkenmerken**
  - Geactualiseerd en stabiliteit verbeterd
  - Model 2023: niet doorgevoerd vanwege verlies verklaringskracht model
  - Model 2024: wijzigingen wel doorgevoerd, aanpassing definitie concurrentie om beschikbare banen achterwege gelaten
- **Geschrapte kenmerken**
  - Aandeel studenten
  - Aandeel ww

Uitkomsten verdeling 2024

Procentueel verschil regulier budgetaandeel

Procentueel verschil regulier budgetaandeel

Correctie budgetaandeel bij definitief budget

- Fout in brondata CBS aantal corporatiewoningen gemeente IJsselstein => grote daling budget voorlopig 2024 IJsselstein (ca. € 1,8 mln.)
- **Correctie**
  - IJsselstein krijgt nieuwe beschikking voorlopig budget 2024 met hoger budgetaandeel.
  - Voor overige gemeenten: kleine daling in budgetaandeel. Correctie objectief budgetaandeel wordt verwerkt in definitief budget 2024. In loop van 2023 worden gemeenten geïnformeerd via website.

Verder lezen

- Vermeulen et al. (2023). Doorontwikkeling bijstandsverdeelmodel. Amsterdam: SEO Economisch Onderzoek & Atlas Research.
- Vermeulen et al. (2023). Verdeling bijstandsbudgetten 2024. Hoofdrapport. Amsterdam: SEO Economisch Onderzoek & Atlas Research.
- Vermeulen et al. (2023). Bijstandsverdeelmodel 2024. Technisch achtergronddocument schattingsfase. Amsterdam: SEO Economisch Onderzoek & Atlas Research.
- Vermeulen et al. (2023). Bijstandsverdeelmodel 2024. Technisch achtergronddocument actualisatiefase. Amsterdam: SEO Economisch Onderzoek & Atlas Research.